

CẢI CÁCH HÀNH CHÍNH - ĐỘNG LỰC GIẢM CHI PHÍ XÃ HỘI VÀ NÂNG CAO HIỆU QUẢ KINH TẾ TRONG MÔ HÌNH CHÍNH QUYỀN ĐỊA PHƯƠNG HAI CẤP

✍ TS. Lê Diệu Châu

Trung tâm Nghiên cứu Văn hóa - Hội nhập
(Viện KHXH vùng Nam bộ)

● **TÓM TẮT:** Bài viết nghiên cứu sâu về tác động của cải cách hành chính (CCHC) đối với việc giảm chi phí xã hội và tối ưu hóa hiệu quả kinh tế trong bối cảnh mô hình chính quyền địa phương hai cấp. Bằng phương pháp luận kinh tế học hành chính, nghiên cứu chỉ ra rằng cấu trúc hai cấp (tỉnh - xã) sở hữu những ưu thế vượt trội về mặt lý thuyết trong việc rút ngắn khoảng cách quản lý. Tuy nhiên, mô hình này cũng đối mặt với nguy cơ chồng chéo chức năng và gia tăng chi phí giao dịch công nếu thiếu một cơ chế vận hành tối giản và liên thông. Bài viết phân tích các cấu phần chi phí xã hội phát sinh từ rào cản thủ tục, định lượng hóa dòng dịch chuyển nguồn lực khi áp dụng công nghệ số, và đề xuất mô hình tối ưu hóa. Kết quả nghiên cứu khẳng định CCHC không thuần túy là giải pháp kỹ thuật quản trị, mà là động lực kinh tế nội sinh, trực tiếp giải phóng các nguồn lực xã hội bị thất nút và nâng cao năng lực cạnh tranh quốc gia.

● **Từ khóa:** Cải cách hành chính; Chính quyền địa phương hai cấp; Chi phí xã hội; Hiệu quả kinh tế; Chi phí giao dịch; Số hóa quy trình.

● **ABSTRACT:** This article provides an in-depth analysis of the impact of administrative reform on reducing social costs and optimizing economic efficiency within the context of the two-tier local government model. Drawing upon the analytical framework of the economics of public administration, the study demonstrates that the two-tier structure (provincial and commune levels) offers significant theoretical advantages by shortening administrative chains, reducing governance fragmentation, and improving decision-making efficiency. However, the model also faces potential risks of functional overlap and rising public transaction costs if it is not supported by a streamlined and well-integrated operational mechanism. The article examines the major components of social costs arising from administrative and procedural barriers, analyzes the reallocation of public resources enabled by digital transformation, and proposes an optimization model for administrative governance. The findings confirm that administrative reform is not merely a technical instrument for improving public administration but also an endogenous driver of economic growth, capable of unlocking constrained social resources, reducing transaction costs, and strengthening national competitiveness.

● **Keywords:** Administrative reform; Two-tier local government; Social costs; Economic efficiency; Transaction costs; Process digitalization.

Ngày nhận bài: 12/6/2026 - Ngày bình duyệt: 02/7/2026 - Ngày duyệt đăng: 09/7/2026

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Trong lý thuyết quản trị công hiện đại, cấu trúc tổ chức của chính quyền địa phương (CQDP) đóng vai trò quyết định đến hiệu lực thực thi chính sách và xung lực phát triển kinh tế - xã hội. Xu hướng tinh gọn bộ máy từ mô hình đa cấp sang mô hình hai cấp đang trở thành tâm điểm nghị trình cải cách của nhiều quốc gia phát triển và các nền kinh tế đang chuyển đổi. Bản chất của mô hình CQDP hai cấp là tối giản hóa các tầng nấc trung gian, đưa trung tâm ra quyết định gần hơn với chủ thể chịu tác động (người dân và doanh nghiệp).

Tuy nhiên, việc cắt giảm một cấp chính quyền cơ sở không tự động mang lại hiệu quả kinh tế nếu không đi kèm với một cuộc cải cách hành chính (CCHC) sâu rộng và mang tính hệ thống. Nếu không có sự tái cấu trúc quy trình, chi phí vận hành và quản lý của cấp trung gian cũ có nguy cơ bị dịch chuyển hoặc nén lại vào hai cấp còn lại, gây ra hiện tượng “nghe” hành chính ở cấp cơ sở hoặc quá tải cục bộ ở cấp chiến lược.

Mặt khác, chi phí xã hội phát sinh từ sự trì trệ của bộ máy hành chính - bao gồm chi phí cơ hội của thời gian bị lãng phí, chi phí tuân thủ thủ tục phi lý, và chi phí tiêu cực do cơ chế xin - cho là một dạng tổn thất làm suy giảm nghiêm trọng tổng phúc lợi xã hội và triệt tiêu động lực đầu tư. Do đó, việc nghiên cứu CCHC dưới góc nhìn kinh tế học, định vị nó như một “động lực giảm chi phí xã hội và nâng cao hiệu quả kinh tế” trong mô hình CQDP hai cấp là một đòi hỏi cấp thiết cả về mặt lý thuyết lẫn thực tiễn luận.

Từ góc độ kinh tế công và kinh tế thể chế, chất lượng của hệ thống hành chính công có ảnh hưởng trực tiếp đến hiệu quả vận hành của nền kinh tế. Theo lý thuyết chi phí giao dịch của Ronald Coase và được Douglas North phát triển trong khuôn khổ kinh tế thể chế mới, mọi hoạt động kinh tế đều phát sinh những chi phí liên quan đến việc tìm kiếm thông tin, thực hiện thủ tục, phối hợp giữa các chủ thể và bảo đảm thực thi các quy định. Khi thể chế hành chính còn nhiều tầng nấc, quy trình xử lý kéo dài, thẩm

quyền chồng chéo hoặc trách nhiệm chưa được phân định rõ ràng, các chi phí này sẽ gia tăng, làm giảm hiệu quả sử dụng nguồn lực xã hội, ảnh hưởng đến môi trường đầu tư, năng lực cạnh tranh và tốc độ tăng trưởng kinh tế. Ngược lại, một nền hành chính minh bạch, tinh gọn, vận hành trên cơ sở phân cấp, phân quyền hợp lý và ứng dụng mạnh mẽ công nghệ số sẽ góp phần cắt giảm đáng kể chi phí tuân thủ, chi phí thời gian và chi phí cơ hội của người dân, doanh nghiệp cũng như của chính bộ máy nhà nước.

Ở góc độ quản trị công hiện đại, cải cách hành chính vì vậy không chỉ tạo ra giá trị quản trị mà còn tạo ra giá trị kinh tế. Mỗi thủ tục được đơn giản hóa, mỗi quy trình được số hóa, mỗi khâu trung gian được cắt giảm đều góp phần hạn chế những “ma sát thể chế” trong quá trình tương tác giữa Nhà nước với người dân và doanh nghiệp. Điều này không chỉ nâng cao chất lượng cung ứng dịch vụ công mà còn giải phóng nguồn lực cho hoạt động sản xuất, kinh doanh, thúc đẩy lưu chuyển vốn, lao động và các yếu tố đầu vào của nền kinh tế. Thực tiễn ở nhiều quốc gia cho thấy cải cách thể chế và cải cách hành chính luôn là một trong những điều kiện tiên quyết để nâng cao năng suất quốc gia, cải thiện môi trường đầu tư và tăng cường sức chống chịu của nền kinh tế trước những biến động bên ngoài.

Trong bối cảnh Việt Nam đang triển khai mô hình chính quyền địa phương hai cấp, cải cách hành chính càng có ý nghĩa như một giải pháp trọng tâm nhằm hiện thực hóa mục tiêu xây dựng nền hành chính hiện đại, hiệu lực, hiệu quả và phục vụ. Việc tổ chức lại chính quyền địa phương không chỉ hướng tới tinh gọn đầu mối tổ chức mà còn tạo cơ sở để tái cấu trúc toàn diện quy trình quản lý nhà nước theo hướng phân cấp, phân quyền mạnh mẽ, phân định rõ thẩm quyền và trách nhiệm giữa các cấp chính quyền. Sự thay đổi này góp phần rút ngắn chuỗi xử lý công việc, giảm bớt các tầng nấc trung gian, nâng cao tính chủ động của chính quyền cơ sở, đồng thời tạo điều kiện để người dân và doanh nghiệp tiếp cận dịch vụ công nhanh hơn, minh bạch hơn và với chi phí thấp hơn.

Có thể khẳng định rằng, trong mô hình chính quyền địa phương hai cấp, cải cách hành chính không chỉ là nội dung đồng hành với quá trình sắp xếp tổ chức bộ máy mà còn trở thành một động lực quan trọng nâng cao hiệu quả kinh tế của nền quản trị quốc gia. Khi chi phí hành chính và chi phí giao dịch được cắt giảm, hiệu quả sử dụng nguồn lực công được cải thiện, niềm tin của người dân và doanh nghiệp đối với bộ máy hành chính được củng cố, qua đó tạo nền tảng thuận lợi để thúc đẩy tăng trưởng, nâng cao năng lực cạnh tranh và hướng tới mục tiêu phát triển nhanh, bền vững trong giai đoạn mới.

II. CƠ SỞ LÝ LUẬN: CẢI CÁCH HÀNH CHÍNH VÀ CHI PHÍ GIAO DỊCH TRONG QUẢN TRỊ CÔNG

Trong nghiên cứu về quản trị công hiện đại, cải cách hành chính được xem là một trong những nội dung quan trọng nhằm nâng cao chất lượng hoạt động của bộ máy nhà nước và hiệu quả cung ứng dịch vụ công. Bên cạnh góc độ tổ chức và pháp lý, nhiều nghiên cứu thuộc trường phái kinh tế thể chế mới còn tiếp cận cải cách hành chính từ khía cạnh giảm chi phí giao dịch trong các quan hệ giữa Nhà nước với người dân và doanh nghiệp. Cách tiếp cận này cho thấy hiệu quả của nền hành chính không chỉ được phản ánh qua chất lượng quản lý mà còn thông qua mức độ thuận lợi, minh bạch và chi phí mà các chủ thể phải bỏ ra khi thực hiện các thủ tục hành chính.

Theo lý thuyết chi phí giao dịch do Ronald Coase khởi xướng và được Douglas C. North phát triển, mọi hoạt động kinh tế và hành chính đều phát sinh những khoản chi phí ngoài chi phí sản xuất trực tiếp. Trong lĩnh vực quản trị công, các chi phí này chủ yếu bao gồm chi phí thời gian, chi phí thủ tục, chi phí tiếp cận thông tin và chi phí tuân thủ các quy định của pháp luật. Mức độ phát sinh của các loại chi phí này chịu ảnh hưởng đáng kể bởi chất lượng thể chế, cách thức tổ chức bộ máy cũng như quy trình giải quyết công việc của các cơ quan hành chính.

Chi phí thời gian thể hiện ở khoảng thời gian người dân, doanh nghiệp và cơ quan

nhà nước dành cho việc chuẩn bị hồ sơ, thực hiện thủ tục, phối hợp giữa các đơn vị và chờ kết quả giải quyết. Trong khi đó, chi phí thủ tục phát sinh từ số lượng hồ sơ, giấy tờ, trình tự thực hiện và yêu cầu về quy trình hành chính. Chi phí thông tin liên quan đến việc tìm hiểu quy định pháp luật, hướng dẫn thực hiện thủ tục và cập nhật những thay đổi của chính sách. Bên cạnh đó, chi phí tuân thủ phản ánh nguồn lực mà các tổ chức, cá nhân phải sử dụng để đáp ứng các yêu cầu của cơ quan quản lý nhà nước trong quá trình thực hiện quyền và nghĩa vụ theo quy định.

Trong thực tiễn quản trị, khi quy trình giải quyết công việc còn trải qua nhiều khâu phối hợp hoặc việc phân định nhiệm vụ giữa các cơ quan chưa thật sự rõ ràng, các loại chi phí nêu trên có thể gia tăng, ảnh hưởng đến thời gian xử lý công việc và hiệu quả sử dụng nguồn lực của cả khu vực công và khu vực tư. Ngược lại, việc hoàn thiện thể chế, đơn giản hóa thủ tục hành chính, chuẩn hóa quy trình nghiệp vụ và đẩy mạnh ứng dụng công nghệ thông tin được kỳ vọng sẽ góp phần rút ngắn thời gian giải quyết hồ sơ, nâng cao tính công khai, minh bạch, tạo thuận lợi hơn cho người dân và doanh nghiệp trong quá trình tiếp cận dịch vụ công.

Từ góc độ quản trị công, cải cách hành chính vì vậy không chỉ hướng đến mục tiêu nâng cao hiệu lực, hiệu quả hoạt động của bộ máy nhà nước mà còn góp phần giảm chi phí giao dịch của nền kinh tế. Khi các thủ tục hành chính được đơn giản hóa, quy trình xử lý được chuẩn hóa và việc phân cấp, phân quyền được thực hiện phù hợp với chức năng, nhiệm vụ của từng cấp chính quyền, nguồn lực xã hội có điều kiện được sử dụng hiệu quả hơn, đồng thời góp phần cải thiện môi trường đầu tư, kinh doanh và nâng cao chất lượng phục vụ của nền hành chính.

Trong bối cảnh triển khai mô hình chính quyền địa phương hai cấp ở Việt Nam, những quan điểm lý luận nêu trên càng có ý nghĩa tham khảo trong việc nghiên cứu hiệu quả của cải cách hành chính. Việc tiếp tục hoàn thiện cơ chế phân cấp, phân quyền, sắp xếp quy trình giải quyết thủ tục hành chính

theo hướng rõ trách nhiệm, rõ thẩm quyền và tăng cường ứng dụng chuyển đổi số được kỳ vọng sẽ tạo điều kiện thuận lợi hơn cho hoạt động quản lý nhà nước, đồng thời góp phần giảm chi phí thực hiện thủ tục hành chính đối với người dân và doanh nghiệp. Đây cũng là một trong những cơ sở lý luận quan trọng để đánh giá tác động của cải cách hành chính đối với hiệu quả quản trị và phát triển kinh tế - xã hội trong mô hình chính quyền địa phương hai cấp.

III. THỰC TIỄN TRIỂN KHAI: CẢI CÁCH HÀNH CHÍNH GẮN VỚI GIẢM CHI PHÍ XÃ HỘI

Sau thời gian triển khai mô hình chính quyền địa phương hai cấp, nhiều địa phương đã chủ động đổi mới quy trình giải quyết thủ tục hành chính theo hướng phân cấp, đơn giản hóa thủ tục, tăng cường ứng dụng công nghệ số và nâng cao trách nhiệm của chính quyền cơ sở. Mặc dù điều kiện phát triển và cách thức tổ chức thực hiện ở mỗi địa phương có sự khác nhau, song kết quả bước đầu đều cho thấy cải cách hành chính không chỉ góp phần nâng cao hiệu lực, hiệu quả quản lý nhà nước mà còn tạo điều kiện giảm chi phí thực hiện thủ tục hành chính, tiết kiệm nguồn lực xã hội và cải thiện môi trường phục vụ người dân, doanh nghiệp.

3.1. Hà Nội: Tái cấu trúc quy trình hành chính góp phần giảm chi phí xã hội

Là địa phương có quy mô dân số và khối lượng công việc hành chính lớn, Hà Nội đã xác định cải cách hành chính là một trong những giải pháp trọng tâm nhằm nâng cao hiệu quả hoạt động của mô hình chính quyền địa phương hai cấp. Việc đẩy mạnh phân cấp, phân quyền gắn với chuẩn hóa quy trình giải quyết thủ tục hành chính, tăng cường ứng dụng công nghệ thông tin và chuyển đổi số đã góp phần nâng cao năng lực xử lý hồ sơ tại cấp cơ sở.

Theo số liệu công bố của thành phố, sau một năm triển khai mô hình mới, hệ thống hành chính đã giải quyết hơn 2,26 triệu hồ sơ, trong đó tỷ lệ hồ sơ được giải quyết đúng và trước hạn đạt trên 95%. Cùng với việc rút

ngắn thời gian xử lý thủ tục, Hà Nội ước tính tiết kiệm khoảng 63,5 tỷ đồng chi phí xã hội; riêng những tháng đầu năm tiếp tục tiết kiệm trên 37 tỷ đồng thông qua việc đơn giản hóa quy trình và giảm thời gian thực hiện thủ tục hành chính.

Dưới góc độ quản trị công, những kết quả này cho thấy việc tổ chức lại quy trình giải quyết công việc không chỉ nâng cao chất lượng cung ứng dịch vụ công mà còn góp phần giảm chi phí thời gian và chi phí cơ hội đối với người dân, doanh nghiệp. Đây là một trong những biểu hiện cụ thể của việc cải thiện hiệu quả sử dụng nguồn lực thông qua cải cách hành chính.

3.2. Thanh Hóa: Đơn giản hóa thủ tục hành chính, giảm chi phí tuân thủ

Thanh Hóa là một trong những địa phương tích cực triển khai rà soát, chuẩn hóa và đơn giản hóa thủ tục hành chính gắn với yêu cầu chuyển đổi số trong hoạt động của chính quyền địa phương. Trọng tâm của quá trình cải cách là giảm các khâu trung gian, tăng cường sử dụng dữ liệu điện tử và nâng cao mức độ cung cấp dịch vụ công trực tuyến.

Theo kết quả rà soát của địa phương, nhiều thủ tục hành chính đã được đơn giản hóa, qua đó góp phần cắt giảm khoảng 60% chi phí tuân thủ và rút ngắn khoảng 62% thời gian giải quyết so với trước đây ở một số lĩnh vực. Đồng thời, việc thay thế nhiều loại giấy tờ bằng dữ liệu điện tử và khai thác thông tin từ các cơ sở dữ liệu dùng chung đã tạo điều kiện giảm số lần người dân, doanh nghiệp phải cung cấp lại thông tin, từng bước nâng cao tính thuận tiện trong quá trình thực hiện thủ tục hành chính.

Từ góc độ kinh tế công, kết quả này cho thấy cải cách hành chính không chỉ giúp giảm gánh nặng về thủ tục mà còn góp phần sử dụng hiệu quả hơn nguồn lực của cả cơ quan nhà nước và các chủ thể trong xã hội. Việc tiết kiệm thời gian, chi phí thực hiện thủ tục và hạn chế các giấy tờ trùng lặp là những yếu tố có ý nghĩa đối với việc cải thiện môi trường đầu tư, kinh doanh và nâng cao chất lượng phục vụ.

3.3. Cà Mau: Mức độ hài lòng của người dân và doanh nghiệp là chỉ báo về chất lượng cải cách hành chính

Bên cạnh các chỉ tiêu về thời gian và chi phí giải quyết thủ tục hành chính, mức độ hài lòng của người dân và doanh nghiệp cũng được xem là một tiêu chí quan trọng phản ánh chất lượng hoạt động của nền hành chính. Đây là chỉ số tổng hợp, phản ánh sự thuận tiện trong quá trình tiếp cận dịch vụ công, tính minh bạch của quy trình giải quyết công việc cũng như khả năng đáp ứng yêu cầu của cơ quan hành chính.

Theo kết quả đánh giá của địa phương, Cà Mau đạt tỷ lệ hài lòng 97,15% đối với việc giải quyết thủ tục hành chính. Kết quả này cho thấy những chuyển biến tích cực trong việc nâng cao chất lượng phục vụ, cải thiện trải nghiệm của người dân và doanh nghiệp khi thực hiện các giao dịch hành chính.

Ở góc độ quản trị công, mức độ hài lòng cao không chỉ phản ánh chất lượng dịch vụ hành chính mà còn cho thấy những cải thiện nhất định về thời gian xử lý, khả năng tiếp cận dịch vụ công và mức độ thuận lợi trong quá trình thực hiện thủ tục hành chính. Mặc dù chỉ số hài lòng không phản ánh toàn diện hiệu quả kinh tế của cải cách hành chính, song đây là một chỉ báo quan trọng để đánh giá tác động của cải cách đối với chất lượng quản trị và hiệu quả sử dụng nguồn lực xã hội.

Nhìn tổng thể, thực tiễn tại Hà Nội, Thanh Hóa và Cà Mau cho thấy cải cách hành chính trong mô hình chính quyền địa phương hai cấp đang từng bước tạo ra những chuyển biến tích cực cả về hiệu quả quản lý và chất lượng phục vụ. Mặc dù kết quả giữa các địa phương còn có sự khác biệt do điều kiện phát triển, quy mô và đặc điểm tổ chức bộ máy, nhưng điểm chung là việc đơn giản hóa thủ tục, đẩy mạnh phân cấp, phân quyền và ứng dụng chuyển đổi số đã góp phần giảm thời gian thực hiện thủ tục hành chính, tiết kiệm nguồn lực xã hội và nâng cao hiệu quả hoạt động của nền hành chính công. Đây là cơ sở thực tiễn quan trọng để tiếp tục hoàn thiện cơ chế cải cách hành chính gắn với yêu

cầu xây dựng nền quản trị hiện đại, hiệu lực, hiệu quả và phục vụ.

IV. TỪ THỰC TIỄN ĐẾN LÝ LUẬN: CẢI CÁCH HÀNH CHÍNH NHƯ MỘT ĐỘNG LỰC NÂNG CAO HIỆU QUẢ KINH TẾ TRONG MÔ HÌNH CHÍNH QUYỀN ĐỊA PHƯƠNG HAI CẤP

Từ cơ sở lý luận về chi phí giao dịch trong quản trị công và kết quả bước đầu tại một số địa phương có thể nhận thấy cải cách hành chính và hiệu quả kinh tế có mối quan hệ tác động theo hướng tích cực. Mặc dù mức độ tác động phụ thuộc vào điều kiện phát triển, năng lực tổ chức thực hiện và mức độ hoàn thiện của thể chế ở từng địa phương, song thực tiễn cho thấy việc đơn giản hóa thủ tục hành chính, đẩy mạnh phân cấp, phân quyền và ứng dụng công nghệ số đã góp phần giảm chi phí thực hiện các quan hệ hành chính, nâng cao chất lượng cung ứng dịch vụ công và sử dụng hiệu quả hơn các nguồn lực xã hội.

Thực tiễn nghiên cứu tại Hà Nội, Thanh Hóa và Cà Mau phản ánh ba phương diện chủ yếu trong tác động của cải cách hành chính đối với phát triển kinh tế - xã hội.

Thứ nhất, cải cách hành chính góp phần giảm chi phí giao dịch của người dân và doanh nghiệp. Việc rút ngắn thời gian giải quyết thủ tục, đơn giản hóa quy trình, giảm số lần thực hiện nghĩa vụ hành chính và tăng cường cung cấp dịch vụ công trực tuyến đã tạo điều kiện dễ dàng cho các tổ chức, cá nhân tiết kiệm thời gian, chi phí đi lại, chi phí chuẩn bị hồ sơ cũng như các chi phí tuân thủ khác. Xét dưới góc độ kinh tế thể chế, đây là yếu tố quan trọng góp phần nâng cao hiệu quả sử dụng nguồn lực và cải thiện môi trường kinh doanh.

Thứ hai, cải cách hành chính góp phần nâng cao hiệu quả hoạt động của bộ máy nhà nước. Việc phân định rõ hơn chức năng, nhiệm vụ, tăng cường phân cấp, phân quyền gắn với trách nhiệm giải trình, đồng thời đẩy mạnh ứng dụng công nghệ số trong giải quyết thủ tục hành chính đã tạo điều kiện để các quy trình quản lý được thực hiện thông suốt hơn, nâng cao tính công khai, minh bạch và khả năng phối hợp giữa các cơ quan. Đây

là cơ sở quan trọng để nâng cao chất lượng quản trị công trong bối cảnh đổi mới tổ chức chính quyền địa phương.

Thứ ba, cải cách hành chính góp phần tạo lập môi trường thuận lợi cho phát triển kinh tế - xã hội. Một nền hành chính hoạt động hiệu quả, thủ tục hành chính minh bạch, thời gian giải quyết được rút ngắn và khả năng tiếp cận dịch vụ công được cải thiện sẽ góp phần nâng cao niềm tin của người dân và doanh nghiệp đối với cơ quan nhà nước. Đây cũng là một trong những điều kiện quan trọng để cải thiện môi trường đầu tư, kinh doanh, tăng cường năng lực cạnh tranh của địa phương và thu hút các nguồn lực cho phát triển.

Từ những phân tích trên có thể thấy, cải cách hành chính không chỉ hướng tới mục tiêu nâng cao hiệu lực, hiệu quả quản lý nhà nước mà còn góp phần tạo dựng môi trường thể chế thuận lợi cho hoạt động phát triển kinh tế - xã hội. Tuy nhiên, hiệu quả của cải cách không chỉ phụ thuộc vào việc hoàn thiện quy trình, thủ tục hành chính mà còn gắn với sự đồng bộ của hệ thống pháp luật, chất lượng đội ngũ cán bộ, công chức, mức độ phát triển của hạ tầng số và năng lực tổ chức thực hiện ở từng địa phương. Vì vậy, việc tiếp tục hoàn thiện thể chế, nâng cao năng lực thực thi và đẩy mạnh chuyển đổi số cần được xem là những điều kiện quan trọng để phát huy đầy đủ hiệu quả của cải cách hành chính trong giai đoạn tới.

V. GIẢI PHÁP NÂNG CAO HIỆU QUẢ KINH TẾ CHO MÔ HÌNH CQĐP HAI CẤP

Để CCHC thực sự là động lực thúc đẩy kinh tế trong mô hình CQĐP hai cấp, cần triển khai các giải pháp mang tính đột phá sau đây:

1. Hoàn thiện hạ tầng pháp lý và kiến trúc thể chế số toàn diện: Thiết lập quy chế bắt buộc chia sẻ dữ liệu giữa tất cả các cơ quan chuyên môn cấp tỉnh và chính quyền cấp xã theo nguyên tắc người dân chỉ cung cấp thông tin một lần duy nhất. Triệt tiêu hoàn toàn việc yêu cầu nộp bản sao chứng thực các giấy tờ đã có trong hệ thống dữ liệu

quốc gia (như dân cư, đất đai, đăng ký doanh nghiệp). Bên cạnh đó, cần ban hành các văn bản quy phạm pháp luật công nhận tính pháp lý tuyệt đối của hồ sơ điện tử, kết quả giải quyết TTHC điện tử, và quy trình thẩm định trực tuyến song song. Cho phép áp dụng các công nghệ trí tuệ nhân tạo (AI) trong việc tự động thẩm định và phê duyệt các hồ sơ hành chính có tính chất chuẩn hóa cao (như cấp giấy phép đăng ký kinh doanh hộ cá thể, cấp chứng chỉ quy hoạch) để giải phóng sức lao động của công chức.

2. Thiết lập cơ chế phân cấp tài khóa triệt để và tự chủ ngân sách: Cần xây dựng tỷ lệ điều tiết ngân sách cố định và ổn định trong vòng 3-5 năm cho chính quyền cấp xã/phường, đảm bảo nguồn thu từ thuế đất, phí dịch vụ địa phương được giữ lại một tỷ lệ thỏa đáng tại cơ sở để chủ động chi đầu tư phát triển hạ tầng an sinh xã hội tại chỗ. Chuyển giao các dịch vụ công mà khu vực tư nhân có thể làm tốt hơn (như vệ sinh môi trường, duy tu cây xanh đô thị, quản lý một số trung tâm thể thao, văn hóa cơ sở) cho doanh nghiệp đấu thầu vận hành. Chính quyền địa phương chuyển từ vai trò “người cung ứng trực tiếp” sang “người đặt hàng và giám sát chất lượng”, nhằm tối ưu hóa chi phí ngân sách và nâng cao chất lượng dịch vụ thông qua cạnh tranh thị trường.

3. Tái cấu trúc nguồn nhân lực và đổi mới phương thức đánh giá hiệu năng: Trong mô hình hai cấp, công chức cấp cơ sở phải là những người đa năng do không còn cấp huyện hỗ trợ trực tiếp. Cần xây dựng lại hệ thống mô tả vị trí việc làm, chuyển dịch biên chế từ các cơ quan hành chính gián tiếp ở cấp tỉnh về trực tiếp thực thi tại bộ phận một cửa cấp xã. Kết quả thực hiện nhiệm vụ của từng công chức, từng phòng ban phải được hệ thống công nghệ thông tin tự động đo lường dựa trên các chỉ số cứng: tỷ lệ hồ sơ đúng hạn, chỉ số hài lòng của người dân, lượng thời gian xử lý trung bình. Áp dụng cơ chế thưởng - phạt tài chính nghiêm minh, liên kết trực tiếp kết quả KPI với quỹ lương bổng và cơ hội thăng tiến; kiên quyết loại bỏ hoặc điều chuyển những nhân sự không đáp ứng yêu cầu tốc độ của nền hành chính số.

VI. KẾT LUẬN

Cải cách hành chính là một trong những nội dung trọng tâm của quá trình xây dựng nền hành chính hiện đại, chuyên nghiệp, hiệu lực, hiệu quả và phục vụ. Trong bối cảnh triển khai mô hình chính quyền địa phương hai cấp, cải cách hành chính được đặt trong yêu cầu đổi mới phương thức quản trị, hoàn thiện cơ chế phân cấp, phân quyền và nâng cao chất lượng cung ứng dịch vụ công, qua đó góp phần sử dụng hiệu quả hơn các nguồn lực phục vụ phát triển.

Từ góc độ lý luận, việc tiếp cận cải cách hành chính thông qua khung phân tích về chi phí giao dịch cho thấy hiệu quả của nền hành chính không chỉ được phản ánh ở chất lượng quản lý nhà nước mà còn ở khả năng giảm chi phí thời gian, chi phí tuân thủ và chi phí tiếp cận dịch vụ công đối với người dân, doanh nghiệp. Đây là những yếu tố có ý nghĩa đối với việc nâng cao hiệu quả phân bổ nguồn lực và cải thiện môi trường thể chế cho phát triển.

Thực tiễn bước đầu tại một số địa phương cho thấy việc đẩy mạnh phân cấp,

phân quyền, đơn giản hóa thủ tục hành chính và tăng cường ứng dụng công nghệ số đã góp phần nâng cao chất lượng giải quyết công việc, tạo thuận lợi hơn cho người dân và doanh nghiệp trong quá trình thực hiện thủ tục hành chính. Mặc dù kết quả đạt được còn phụ thuộc vào điều kiện cụ thể của từng địa phương, song đây là những minh chứng cho thấy cải cách hành chính có thể tạo ra những tác động tích cực cả về quản trị công và phát triển kinh tế - xã hội khi được triển khai đồng bộ, nhất quán và phù hợp với thực tiễn.

Trong thời gian tới, để phát huy hiệu quả của mô hình chính quyền địa phương hai cấp, cần tiếp tục hoàn thiện thể chế, nâng cao chất lượng đội ngũ cán bộ, công chức, đẩy mạnh chuyển đổi số, tăng cường phân cấp, phân quyền đi đôi với kiểm tra, giám sát và nâng cao trách nhiệm giải trình. Đây không chỉ là yêu cầu của quá trình cải cách hành chính mà còn là nền tảng quan trọng để xây dựng nền quản trị quốc gia hiện đại, đáp ứng yêu cầu phát triển nhanh, bền vững và hội nhập trong giai đoạn mới./.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Ban Chấp hành Trung ương Đảng (2022), *Nghị quyết số 27-NQ/TW ngày 09/11/2022 về tiếp tục xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong giai đoạn mới*.
2. Ban Chấp hành Trung ương Đảng (2022), *Nghị quyết số 18-NQ/TW Hội nghị Trung ương 6 khóa XII về tiếp tục đổi mới, sắp xếp tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị tinh gọn, hoạt động hiệu lực, hiệu quả*.
3. Bộ Chính trị (2025), *Kết luận số 127-KL/TW ngày 28/02/2025 về tiếp tục sắp xếp tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị*.
4. Quốc hội (2025), *Luật Tổ chức chính quyền địa phương năm 2025*.
5. Quốc hội (2025), *Nghị quyết số 202/2025/QH15 ngày 12/6/2025 về sắp xếp đơn vị hành chính cấp tỉnh*.
6. Ủy ban Thường vụ Quốc hội (2025), *Nghị*

quyết số 1676/NQ-UBTVQH15 về sắp xếp đơn vị hành chính cấp xã năm 2025.

7. Chính phủ (2025), *Nghị định số 118/2025/NĐ-CP quy định về thực hiện thủ tục hành chính theo cơ chế một cửa, một cửa liên thông*.

8. Chính phủ (2025), *Các nghị định về phân cấp, phân quyền và phân định thẩm quyền giữa chính quyền địa phương hai cấp*.

9. Bộ Nội vụ (2026), *Báo cáo sơ kết một năm thực hiện mô hình chính quyền địa phương hai cấp*.

11. Osborne, D., & Gaebler, T. (1992), *Reinventing Government: How the Entrepreneurial Spirit is Transforming the Public Sector*. Addison-Wesley.

12. Osborne, S. P. (Ed.). (2010), *The New Public Governance? Emerging Perspectives on the Theory and Practice of Public Governance*. Routledge.

13. World Bank. (2017), *World Development Report 2017: Governance and the Law*.